

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
_____ І.М. Савицька
“ 4 ” червня 2022 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук
протокол № 9 від 3 травня 2022 р.
в.о. завідувача кафедри
_____ В.В. Стрілець

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП
«Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»
_____ С.О. Білан

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ЕТНОЛОГІЇ

галузь знань 29 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації,
регіональні студії»
спеціальність 291 – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації,
регіональні студії»
освітня програма – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації,
регіональні студії»
гуманітарно-педагогічний факультет

Розробник: Грушецький Б.П., кандидат політичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук

Київ – 2022 р.

1. Опис навчальної дисципліни «Основи етнології»

Спеціальність, освітній ступінь, освітня програма		
Спеціальність	291 – «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії»	
Освітній ступінь	бакалавр	
Освітня програма	«Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	—	
Форма контролю	Іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	2022/23 н.р.	2022/23 н.р.
Семестр	6	6
Лекційні заняття	15 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	90 год.	112 год.
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента —	2 год. 8 год.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Основи етнології» полягає в тому, щоб сформувати у студентів знання про форми впливу людини, суспільства, держави на етнічні процеси і явища; формувати етнічну свідомість і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських здобутків; забезпечувати передачу етнокультурних традицій з покоління в покоління; запобігати поширенню етнічної упередженості й пересудів; плекати культуру міжетнічного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних і природничих наук для глибокого і всебічного пізнання етнічної сфери життєдіяльності людського суспільства.

Завдання курсу полягає у вивченні студентами проблем, пов'язаних з історією світової етнологічної думки, новітніх інтерпретацій етнічного розвитку світу, етнічну картину людства та її багатоманітність, основи теоретичної етнології, особливості протікання етнічних процесів і конфліктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- етапи становлення етнології як самостійної галузі знань;
- основи методології етнологічного дослідження;
- світові етнологічні школи, їх теорії та ідеї;
- класифікацію етносів, критерії, види та їх характеристики;
- сучасний стан розробки теорії етносу, нації, етнічності;
- основні характеристики та компоненти психології етносу;
- сутність процесів етнічного розмежування та згуртування;
- основні риси сучасних етнічних процесів в світі;
- сутність і типологію етнічних конфліктів;
- проблему співвідношення етнічного і культурного, етнічного і релігійного;
- значення звичаїв і ритуалів в житті того чи іншого представника етносу;
- принципи та методи представлення складної історичної інформації у логічно послідовній формі (характеристиці).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- застосовувати методи історичного аналізу та синтезу історичних фактів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в історичному процесі;
- застосувати на практиці етнологічні методи;
- аналізувати різні фактори життєдіяльності етнічних спільнот;
- співставляти різні інтерпретації основних понять у викладі наукових шкіл;
- робити висновки на основі аналізу статичних і динамічних характеристик

психології етносу;

- робити узагальнення та висновки на основі аналізу етнічного розвитку світу.

Набуття компетентностей:

- Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в сфері міжнародних відносин, суспільних комунікації та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетенції:

ЗК1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового образу життя.

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові компетентності):

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

**3. Програма та структура навчальної дисципліни для:
– повного терміну денної і заочної форми навчання;**

Змістовий модуль 1. ЕТНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДСТВА.

Тема 1. ЕТНОЛОГІЯ ЯК САМОСТІЙНА ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ. Особливості становлення етнології як самостійної дисципліни. Зародження етнографічних знань та їх значення в контексті формування етнологічних ідей. Етапи становлення етнологічної науки. Інституалізація етнології в другій половині XIX – початку XX ст.: заснування етнологічних товариств, музеїв, видань, наукових шкіл, кафедр, асоціацій. Предмет та об'єкт курсу. Завдання етнології. Зв'язок етнології з іншими науками: історія, археологія, антропологія, лінгвістика, фольклористика, теологія, географія, культурологія, політологія, соціологія, психологія, демографія. Інтерпретація етнології в сучасній науці: етнографія, народознавство, культурна антропологія, соціальна антропологія, фольклорkunde, фольксkunde. Основні функції етнології та їх характеристика.

Тема 2. НОВІТНІ ТЕОРЕТИЧНІ РОЗРОБКИ В СУЧАСНІЙ ЕТНОЛОГІЇ. Сутність культурного релятивізму. Неоєволюціонізм. Теоретичний доробок М.Херсковіца. Розробка теорії аккультурації. Теорії етнокультурної взаємодії. Розробка теорії етнічності. Концепція і модель придбання і втрати етнічного коріння Г.Абрамсона. Традиціоналісти, пришельці-неофіти, євнухи, вигнанці. Теорія циклічності расових відносин Р. Парка. Теорія плавильного котла. Теорія центральної зони культури Е.Шилза та С. Лур'є. Теорія аккультурації Редфілда та Ліптона. Теорія мобілізації К.Дойча, Г.Алмонда, С.Верби, Л.Пая, В.Шрамма. Концепція внутрішнього колоніалізму у викладі Ф.Броделя, В.Кірана, П.Казанови, Р.Ставенгагена, Дж.Блекуелла, Р.Блауннера. Теорія асиміляції Л. Вірта. Концепція культурного шоку. Концепції етнічної інтеграції та дезінтеграції. Розробка проблеми ідентичності (етнічна, національна, символічна). Комунікативна (К.Дойч) та уніфікаційна (У.Етціоні) концепція інтеграції. Основні тенденції сучасного розвитку етнологічних ідей в США, Великобританії, Франції та Німеччині. Основні теоретичні підходи і модерне трактування протікання етнічних процесів у світі.

Тема 3. ЕТНІЧНА КАРТИНА СВІТУ. Загальна характеристика етнічної мозаїчності світу. Критерії етнічної класифікації: антропологічні ознаки; спільне проживання на одній або кількох територіях; тип етнічної спільності; загальні особливостей побуту і культури; спільна історична доля; мовна спорідненість. Типи класифікації етносів. Господарсько-культурна класифікація. Основні господарсько-культурні комплекси. Історико-етнографічна класифікація: східноєвропейська, кавказька, західноєвропейська, середньоазіатська, сибірська, передньоазіатська, південноазіатська, центральноазіатська, східноазіатська, південно-східна азіатська, північноамериканська, латиноамериканська, північно-африканська, африканська

тропічна, австралійська, океанічна провінції. Антропологічна класифікація. Зовнішні (видимі) і внутрішні (невидимі) критерії антропологічних розбіжностей. Характеристика представників європеїдної, монголоїдної, австралоїдної, негроїдної, перехідних і контактних рас. Лінгвістична класифікація. Сутність класифікації Сепіра. Мовні сім'ї, мовні групи. Ізольовані мовні сім'ї. Етнолінгвістична структура населення планети. Географічна класифікація: основні підходи та характеристики. Конфесійна класифікація. Світові і локальні релігії. Етноконфесійна структура населення землі.

Змістовий модуль 2. ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕТНОЛОГІЇ

Тема 4. ЕТНОС. НАЦІЯ. ЕТНІЧНІСТЬ. Проблема інтерпретацій основних категорій етнології. Категоріальний апарат сучасної етнологічної науки: етнофор, етнос, нація, етнічна група, національна меншина, етнографічна група. Теоретичні підходи і характеристики. Етнос та його основні визначальні ознаки. Структура етносу: горизонтальний і вертикальний різновиди. Примордіалізм, інструменталізм, конструктивізм. Теорії етносу С. Широкогорова, Л. Гумільова, Ю. Бромлея, М. Чебоксарова. Нація. Основні підходи щодо розуміння поняття «нація»: соціологічний, функціоналістський, етніцистський, модерністський. Теорії і типології нації. Політична, психологічна, історико-економічна, культурологічна, етнічна теорії нації. Два основні підходи щодо класифікацій націй: догматичний (формаційно-класовий) та критичний (цивілізаційно-гуманістичний). Основні критерії класифікацій націй: засадничі, часові, територіальні. Сучасна типологія націй за Я. Крейчі та В. Велімські. Етнічність. Теорія етнічності. Елементи і зміст теорії етнічності. Етнічність у викладі марксистської, примордіалістської, інвентціоністської, сервайвелістської, еволюціоністської, асиміляціоністської, інтеграціоністської шкіл.

Тема 5. ЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ. Теоретичні підходи щодо процесів етнічного розмежування (дезінтеграції) та згуртування (інтеграції), їх основні риси й особливості протікання. Процеси етнічного роз'єднання, їх різноманітність. Типи етнороз'єднавчих процесів (етнічна парціація, етнічна сепарація, етнічна дисперсизація) та їх характеристика. Значення і роль етнороз'єднавчих процесів у сучасному світі. Теорії, основні типи і форми етнооб'єднавчих процесів. Циклічність етнооб'єднавчих процесів. Марксистсько-ленінська теорія злиття націй. Типи етнооб'єднавчих процесів (етнічна консолідація (внутрішньоетнічна, міжетнічна), етнічна асиміляція (культурна, структурна, мовна), деетнізація, етнічна інтеграція та їх характеристика. Особливості природної, насильницької, примусово-добровільної асиміляції. Аккультурації. Культурна інтеграція. Значення і роль етнооб'єднавчих процесів у сучасному світі.

Тема 6. ЕТНОПСИХОЛОГІЯ. Етнопсихологія як етнологічна дисципліна. Основні підходи до визначення предметного поля етнопсихології. Характеристика і сутність базових понять етнопсихології: соціалізація, етнізація, інкультурація, культурна трансмісія. Соціалізація і соціалізатори та їх вплив на формування і збереження етнічного досвіду. Статичні та динамічні компоненти психології етносу. Сутність та

характеристика базових понять сучасної етнопсихології: психічний склад етносу, архетипи, ментальність, етнічний темперамент та етнічний характер, етнічна свідомість та самосвідомість, етнічні установки та стереотипи, етноцентризм. Особливості етнопсихологічного спілкування. Передача етнокультурної інформації у різних етнічних спільнотах. Види спілкування і передача етнокультурної інформації: вербальний і невербальний шляхи. Особливості зон міжетнічного спілкування. Етнічна і національна ідентичність. Основні підходи та інтерпретації у викладі Е.Сміта, Е.Гобсбаума, Б.Андерсона, Л.Нагорної. Характеристика та аналіз культурних та політичних маркерів етнічної/національної ідентичності. Особливості самоідентифікації. Криза ідентичності.

Тема 7. Етнополітичні конфлікти. Етнополітичне розмаїття світу. Характеристика етнооднорідних, біетнічних та поліетнічних країн. Сутність етнополітичного конфлікту. Причини етнополітичних конфліктів (головні, другорядні), їх основні передумови, тенденції, особливості та закономірності. Суб'єкти та об'єкти етнополітичного конфлікту. Основні підходи щодо вивчення етнополітичного конфлікту: неомарксистський, модернізаційний, культурноплюралістичний, раціоналістичний. Сутність соціологічного і політологічного підходів до аналізу причин, сутності й еволюції етнополітичних конфліктів Динаміка і типологія етнополітичних конфліктів, їх стадії і фази. Насильницький і ненасильницький види етнополітичного конфлікту. Етнотериторіальні, етноекономічні, етноісторичні, етнокультурні, етноюридичні, етнопсихологічні, етноідеологічні сфери проявів конфліктів. Політизація етнічності. Форми і способи регулювання етнополітичних конфліктів, їх різноманітність, багатоаспектність, стадії вирішення.

Структура навчальної дисципліни

№ пп	Назви змістових модулів та тематика занять	Види занять, кількість годин			
		Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота студентів (год.)	Всього годин
Змістовий модуль 1					
1.	Тема 1.ЕТНОЛОГІЯ ЯК САМОСТІЙНА ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	3	3	13	
2.	Тема 2. НОВІТНІ ТЕОРЕТИЧНІ РОЗРОБКИ В СУЧАСНІЙ ЕТНОЛОГІЇ.	2	2	13	
3.	Тема 3. ЕТНІЧНА КАРТИНА СВІТУ.	2	2	13	
	Змістовий модуль	2			
4.	Тема 4.ЕТНОС. НАЦІЯ. ЕТНІЧНІСТЬ.	2	2	12	
5.	Тема 5.ЕТНІЧНІ ПРОЦЕСИ.	2	2	13	
6.	Тема 6.ЕТНОПСИХОЛОГІЯ	2	2	13	

7.	Тема 7.ЕТНОПОЛІТИЧНІ КОНФЛІКТИ	2	2	13	
Всього по курсу		15	15	90	

4. Теми семінарських занять

1.	Семінарське заняття №1 ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЕТНОЛОГІЧНОЇ ДУМКИ	3
2.	Семінарське заняття №2 ЕТНІЧНА КАРТИНА СВІТУ	2
3.	Семінарське заняття №3 ТЕОРІЯ ЕТНОСУ	2
4.	Семінарське заняття №4 ТЕОРІЯ НАЦІЇ.	2
5.	Семінарське заняття №5 ЕТНОПСИХОЛОГІЯ	2
6.	Семінарське заняття №6 ЕТНІЧНІ КОНФЛІКТИ	2
7.	Семінарське заняття №7 ЕТНІЧНА КУЛЬТУРА	2

Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять

При підготовці до семінарських занять слід спиратися на конспект лекцій і інформацію вміщену в основних та додаткових позиціях літератури, які представлені після кожного семінарського заняття.. До кожного з семінарських занять необхідно виконати завдання і відповісти на питання, розміщені у кінці кожної навчальної теми даної програми.

На семінарських заняттях студенти виступають з доповідями, підготовленими у відповідності з вказаними нижче темами, а також практичне заняття може проходити у формі обговорення, дискусії тощо. При підготовці доповіді студенту необхідно провести порівняльний аналіз наукової літератури з конкретного питання. Основній частині доповіді повинен передувати короткий аналіз наукового доробку по названій темі. Основна частина доповіді повинна завершуватися висновком, в якому коротко резюмуються підсумки виконаної доповідачем роботи.

Готуючись до семінарського заняття, на якому сам він не є доповідачем або рецензентом, студент в порядку підготовки до семінару і роботи з обговорюваною на цьому семінарі темою, повинен дати аргументовані письмові відповіді на контрольні питання.

Виконання зазначених вище видів робіт (доповідь, рецензія, контрольні запитання, обговорення) є обов'язковим для всіх студентів, а результати поточного контролю служать підставою для виставлення оцінок у відомість.

Під час практичних занять важливим є виявлення спільних та відмінних елементів у формуванні традицій окремих країн. Крім того студенти, як майбутні фахівці у сфері країнознавства, повинні орієнтуватися у традиціях окремих країн, вміти чітко розподіляти джерела походження даних традицій – їх співвідношення з реальним життям.

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання для підготовки до іспиту з курсу «Основи етнології»

1. Становлення етнології як самостійної галузі знань.
2. Інтерпретація етнології в сучасній соціогуманітарній науці.
3. Предмет, об'єкт і завдання етнології.
4. Функції етнології.
5. Джерела вивчення етнології.
6. Зв'язок етнології з іншими науками.
7. Загальні та логічні методи.
8. Спеціальні методи.
9. Методологія етнологічного дослідження.
10. Особливості організації етнологічної науки в різних країнах в XIX – XX ст. Етнологічні та антропологічні товариства і асоціації.
11. Зародження етнографічних знань в епоху античності та середньовіччя.
12. Етнографічні знання в епоху Просвітництва.
13. Розробка національної ідеї німецькими мислителями кінця XVIII – першої третини XIX ст.
14. Еволюціонізм (Е. Тайлор, Г. Спенсер, А. Бастіан, Л. Г. Морган).
15. Диффузіонізм (Ф. Ратцель, Л. Фробеніус, Ф. Гребнер).
16. Французька соціологічна школа (Е. Дюркгейм, Л. ЛевіБрюль).
17. Функціоналізм (Б. Маліновський, А. Редкліфф-Браун).
18. Американська школа історичної етнології (Ф. Боас, А. Кребер).
19. Етнопсихологічна школа (З. Фройд, А. Кардінер, Р. Бенедікт, М. Мід).
20. Структуралізм (А. Редкліфф-Браун, Е. Еванс-Прітчард, К. Леві-Строс).
21. Неоєволюціонізм (Л. Уайт, Д. Стюард, М. Харріс).
22. Культурний релятивізм.
23. Теорії етнокультурної взаємодії.
24. Концепції етнічної інтеграції та дезінтеграції.
25. Сучасний розвиток етнологічних ідей в США, Великобританії, Франції та Німеччині.
26. Критерії класифікації етносів.
27. Принципи і критерії етнічної класифікації.
28. Географічна класифікація та її роль у вивченні етносів світу.
29. Антропологічна класифікація: основні критерії.
30. Регіональна (континентальна) специфіка антропологічної структури населення планети.
31. Великі, перехідні та змішані раси.
32. Господарсько-культурна класифікація етносів.
33. Господарсько-культурна характеристика провінцій та областей Азії.
34. Господарсько-культурна характеристика провінцій та областей Європи.
35. Господарсько-культурна характеристика провінцій та областей Африки.
36. Господарсько-культурна характеристика провінцій та областей Америки.
37. Господарсько-культурна характеристика провінцій та областей Австралії і Океанії.

38. Етноконфесійна класифікації етносів.
39. Етноконфесійна структура населення планети.
40. Етнолінгвістична класифікація.
41. Регіональна (континентальна) специфіка етнолінгвістичної структури населення Латинської Америки, Африки, Азії, Європи та Океанії.
42. Етнос. Інтерпретація поняття.
43. Структура етносу.
44. Теорія етносу у викладі С.Широкогорова, Л.Гумільова, Ю.Бромля, М.Чебоксарова.
45. Теорія етносу у викладі примордіалістів, конструктивістів, інструменталістів.
46. Інтерпретація поняття «нація».
47. Теорії нації.
48. Типологізація націй.
49. Етнічність. Інтерпретація поняття.
50. Фактори, що впливають на формування етнічності.
51. Елементи і зміст етнічності. Школи етнічності.
52. Етнопсихологія як етнологічна дисципліна.
53. Статичні характеристики психології етносу.
54. Динамічні характеристики психології етносу.
55. Етнопсихологія росіян, німців, англійців, французів, американців, фінів.
56. Етнопсихологічні особливості спілкування.
57. Сутність етнічного ренесансу.
58. Етнічна ментальність. Національний характер. Національне почуття.
59. Етнічна свідомість і самосвідомість.
60. Етнічна і національна ідентичність, її типи.
61. Етнічні стереотипи та етнічні установки.
62. Фактори формування і типи етнічних стереотипів.
63. Етнічний образ. Норми і стандарти поведінки в суспільстві.
64. Явище етноцентризму. Націоналістичні настрої.
65. Сутність процесів етнічного розмежування та згуртування.
66. Процеси етнічного роз'єднання, їх різноманітність і типологія.
67. Теорії, основні типи, форми етнооб'єднавчих процесів.
68. Етнодемографічні процеси.
69. Етноміграційні процеси.
70. Етнічна консолідація.
71. Етнічна міксація.
72. Етнічна асиміляція.
73. Міжетнічна інтеграція.
74. Етнічні контакти і взаємодії.
75. Сучасні етнічні процеси в Америці.
76. Сучасні етнічні процеси в Африці.
77. Сучасні етнічні процеси в Азії.
78. Сучасні етнічні процеси в Європі.

79. Інтерпретація поняття «етнічна культура». Основні етапи і характер формування етнічної культури.

80. Культура та її етнічні функції.

81. Сутність традиційної й архаїчної культури. Специфіка традиційного і архаїчного сприйняття і мислення.

82. Основні риси традиційної культури, її типи і властивості.

83. Звичаї та ритуали в традиційній культурі, їх значення і сутність.

84. "Душа народу". Традиційно-побутова культура. Професійна культура.

85. Етнічні контакти та їх результати. Групи факторів, що визначають характер етнічних контактів.

86. Варіативність і типологізація етнічних контактів.

87. Специфіка етнічних конфліктів та їхні причини.

88. Динаміка і типологія етнічних конфліктів.

89. Форми і стадії врегулювання етнічних конфліктів.

90. Етнополітичні конфлікти, типологізація, динаміка.

91. Стадії і форми врегулювання етнополітичних конфліктів.

Самостійна робота студентів

Методичні рекомендації для виконання самостійної роботи студентами

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, що сприяє активізації засвоєння знань, набуття умінь і навичок студентами та їх практичній реалізації, допомагає формуванню у студентів уміння навчатися та одночасно є ефективним засобом опанування навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Крім того, студент навчається розкривати нові сторони досліджуваних явищ, об'єктів, подій, всебічно аналізувати завдання та висловлювати власні судження.

Мета самостійної роботи студентів полягає у сприянні їх професійного становлення, яке передбачає формування у майбутніх фахівців системи професійно значимих якостей, таких як інтелектуальність, відповідальність, креативність, комунікативність, інформаційна культура, здатність до самоосвіти.

Перелік завдань для самостійної роботи, форми її організації та звітності, термін виконання і кількість балів, які можна отримати за виконання завдань, визначаються викладачем. Кількість годин, що виноситься на самостійну роботу студента з курсу складає 30 год. Самостійна робота полягає в опрацюванні окремих питань з курсу, перелік яких подається у НМК. Оцінювання самостійної роботи студента проводиться під час практичних занять та під час написання модульних контролей. Під час практичних занять проводиться комбіноване опитування, спрямоване на оцінювання знань кожного студента з зазначених питань. Модульний контроль здійснюється у письмовій формі і включає навчальний матеріал, який вивчається протягом змістового модуля.

Як підсумок своєї самостійної роботи студент зобов'язаний представити викладачеві реферат (не менше 20 с.). Підготовлений реферат повинен містити: 1) вступ (джерела, історіографія, постановка проблеми); 2) основну частину; 3) висновок; 4) список джерел та літератури. Свій текст та висновки студент в

обов'язковому порядку повинен підтверджувати посиланням на джерело або цитатою з джерела, оформленими відповідно до наукових стандартів (діючих бібліографічних вимог).

Тематика рефератів, домашніх та мультимедійних проектів, індивідуальних навчально-дослідних завдань

1. Етапи становлення етнології
2. Загальнонаукові, логічні і спеціальні методи етнології
3. Наукові етнологічні школи: спільне і відмінне
4. Розвиток етнології у країнах Європи та Америки
5. Історико-етнографічне районування світу
6. Пасіонарна концепція етносу Л. Гумільова
7. Ранньомодерні і модерні нації
8. Етнічна асиміляція та етнічна сепарація
9. Акультурація та її основні елементи
10. Етнічна ситуація у країнах Європи
11. Порівняльна характеристика етнічного темпераменту етнічних спільнот світу
12. Фази протікання етнічного конфлікту
13. Динаміка етнополітичного конфлікту
14. Традиція і нововведення
15. Конфесійна приналежність як чинник самоідентифікації.

6. Методи навчання

Словесні: лекційний метод, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;
практичні: метод вправ, практична робота; наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

7. Форми контролю

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: іспит.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України».

Шкала оцінювання:

Оцінка національна	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90–100

Добре	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82–89
	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64–73
	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-63
Незадовільно	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35–59
	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	0-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни R ДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи RHP (до 70 балів): $R \text{ ДИС} = RHP + RAT$.

9. Методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Методичні рекомендації з дисципліни.

10. Рекомендована література

Етнографія України: навчальний посібник / За ред. С.А.Макарчука. – Львів, 1994

Нельга О. Етнологія: Курс лекцій. – К.: Тандем, 1995.

Савчук Б., Кафарський В. Вступ до етнології. – ІваноФранківськ: Лілея-НВ, 2003.

Сегеда С. Антропологія. – К., 2001.

Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія. – М.: Институт психологии РАН, 2000.

Тавадов Г. Етнологія. Учебник для вузов. – М.: Проект, 2002.

Тиводар М.П. Етнологія: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2004.

Хоптяр Ю.А. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2008

Юрій М.Ф. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2006

Абетка етнополітолога / Ю.Римаренко та ін. – К., 1996

Етнонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії.–К., 1993.
Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В.Литвин,
В.Гусев, А.Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002.

Мала енциклопедія етнодержавознавства / НАН України. Ін-т держави і права ім.
В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп. ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза,
1996.

Національні меншини країн Європейського Союзу в контексті інтеграційних
процесів. – Львів, 2002.

Інститут народознавства НАН України – www.ethno.iatp.org.ua

Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН
України – www.etno.kyiv.uar.net

Український історичний журнал– www.history.org.ua

Журнал "Народна творчість та етнографія"–
etno.kyiv.uar.net/vyd/nartv/2003/journ2003.html

Institute for Ethnology and Folklore Research – www.ief.hr

An International Journal of Cultural and Social Anthropology – www.pitt.edu/~ethnolog/
Ethnology (journal title) – www.scholarlysocieties.org/history/Ethnology.html

Slovenský Národopis (Slovak Ethnology)– www.sav.sk

Etnologické rozpravy – www.etnologickerozpravy.sav.sk

Český lid - www.eu.cas.cz/index.php?c=259&k=46

Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej Uniwersytetu Warszawskiego –
www.etnologia.uw.edu.pl

Cyfrowa etnografia – www.cyfrowaetnografia.pl

Журнал «Этнографическое обозрение» – journal.iea.ras.ru

Институт этнологии и антропологии РАН –old.iea.ras.ru

Журнал "Мир России: социология, этнология, культурология" –
www.ecsocman.edu.ru

Этно-журнал– Ежемесячный электронный журнал, посвященный современному
положению в этнологии и антропологии – www.ethnonet.ru